

De fundamenten zijn gelegd, nu begint het werk!

De legislatuur 2004-2009 was uniek door de combinatie van de bevoegdheidsdomeinen werk, onderwijs, opleiding en vorming. In het verleden werden deze bevoegdheden vaak gespreid over twee of (zelfs) meer ministers. Door deze combinatie van bevoegdheden werd er reikhalzend uitgekeken naar het beleid en de resultaten van minister Vandenbroucke. Na vijf jaar kunnen we terugblikken op het gevoerde beleid. Het is belangrijk om in dit kader te kunnen kijken naar de verwezenlijkingen, maar ook naar de aanzetten die gemaakt zijn voor de toekomst. Ondanks de combinatie van bevoegdheden maken we toch een opdeling tussen het arbeidsmarktbeleid enerzijds en onderwijs anderzijds. Tot slot reflecteren we nog op de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In het tweede gedeelte wenden we onze blik naar de toekomst. We zullen trachten om een antwoord te formuleren op de vraag wat UNIZO verwacht van de nieuwe minister van werk.

Een blik in het verleden: nostalgie of vervlogen tijden

Terugblikken naar het verleden is steeds gevaarlijk omdat het risico bestaat om nostalgisch te worden. Bovendien evolueert het beleid snel en is het niet altijd even makkelijk om de ganse legislatuur te over-schouwen. Net zoals anderen had UNIZO in 2004 veel verwachtingen bij een minister die zowel werk als onderwijs in zijn portefeuille had. De discussie van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt stond plots bovenaan de politieke agenda en werd actueler dan ooit tevoren. Een minister die de bevoegdheden werk en onderwijs combineert

moet ook zijn aandacht evenwichtig spreiden over beide domeinen. En dat is moeilijk gebleken.

Arbeidsmarktbeleid

De voorbije legislatuur wordt vooral gekenmerkt door de periode van economische hoogconjunctuur. Alleen de laatste maanden krijgen we een terugval van onze economie en daaruit volgt ook een terugval van de arbeidsmarkt. De dalende werkloosheid en de stijgende vraag naar werkkrachten hebben het grootste deel van de legislatuur gezorgd voor een spanning op onze arbeidsmarkt. Deze spanning bracht thema's als sluitende aanpak, activering, interregionale mobiliteit en migratie op de voorgrond. We zoomen vooral in op de eerste twee thema's.

De woorden als sluitende aanpak, activerend arbeidsmarktbeleid en activering van werkzoekenden zijn nooit zo vaak uitgesproken als de laatste vijf jaar. Deze ommekeer in de benadering van de Vlaamse arbeidsmarkt was nodig omdat het gebrek aan beschikbare arbeidskrachten dreigde onze economie af te remmen. UNIZO kan de inspanningen van de vorige minister van werk dan ook toejuichen, ook al zijn we van oordeel dat men had kunnen verder gaan.

De sluitende aanpak van werkzoekenden stuitte in het begin op veel weerstand, zowel in Vlaanderen

als op federaal niveau. Dat de beide beleidsniveaus hierin een rol spelen bemoeilijkt de uitvoering van een duidelijk en krachtig beleid. Hoe hard Vlaanderen en in casu de VDAB ook haar best doet, als dit niet gevolgd wordt door een krachtig controle- en sanctiebeleid vanuit de RVA is het steeds een maat voor niets. UNIZO wil bij zijn terugblik dan ook begrip opbrengen voor onze staatsstructuur en de daarmee verbonden bevoegdheidsverdeling. Toch mag het en kan het geen uitvlucht zijn voor het niet toepassen van de principes van een sluitende aanpak.

De door Vlaanderen gevoerde sluitende aanpak vertrekt vanuit de visie dat de werkzoekende moet 'omsloten' worden vanaf het moment dat men werkzoekend wordt. UNIZO is blij met deze visie en aanpak en ook met de stappen die gezet zijn. Enerzijds zijn we van oordeel dat het gevoerde beleid duidelijk zijn vruchten afgeworpen heeft en nog steeds afwerpt. Anderzijds er is enige angst dat door het niet op elkaar volgen van bemiddeling en controle er nog teveel werkzoekenden niet afdoende geactiveerd worden.

Ten opzichte van de sluitende aanpak naar werkzoekenden staat de integrale service aan en aanpak van werknemers en werkgevers. Deze is tot op heden onvoldoende uitgebouwd. De centrale rol in het arbeidsmarktgebeuren wordt nog steeds onvoldoende opgenomen door de lokale werkwinkels. UNIZO is wel blij met de stappen die gezet zijn, onder meer het experiment met diensten aan werkenden, maar vindt deze nog onvoldoende uitgebouwd. Bovendien betreuren we dat de werkgever, en in het bijzonder de service aan werkgevers, slechts de laatste maanden bovenaan de agenda kwam te staan. Voor de sluitende aanpak van werkzoekenden verdient de minister de nodige punten, maar aangezien de dienstverleningen aan werkenden, en in het bijzonder aan werkgevers, nog onvoldoende is uitgebouwd, kijkt UNIZO met gemengde gevoelens terug op de laatste vijf jaar.

Een sluitende aanpak van werkzoekenden is ondenkbaar zonder activerende maatregelen. Alle activerende en ondersteunende maatregelen overlopen zou ons te ver leiden, daarom selecteren we er enkelen. Ten eerste de Vlaamse ondersteuningspremie, kortweg VOP. Deze nog relatief jonge maatregel verdient onze aandacht gelet op het

unieke karakter. Voor een grondige evaluatie is het nog veel te vroeg maar vanuit UNIZO zijn we toch positief. Positief omdat deze maatregel vertrekt vanuit het individu ongeacht waar deze persoon werkt en ongeacht of we spreken over een werknemer of zelfstandige. Bovendien zorgt deze premie voor rechtszekerheid omdat de hoogte ervan enkel in vraag gesteld wordt wanneer werkgever of werknemer van oordeel is dat de hoogte van de premie het productiviteitsverlies niet compenseert. De werkgever heeft dus de zekerheid dat de premie uitbetaald wordt als een rechthebbende wordt aangeworven. Een tweede premie die we willen bespreken is de tewerkstellingspremie 50+, ook wel 50+ premie genoemd. Aan het begin van het jaar werd het bedrag nog verhoogd waardoor de premie reëel bijdraagt tot het verminderen van de aanwervingsdrempel. De Vlaamse overheid is hiermee aanvullend op de RSZ-kortingen die de federale overheid geeft, of tenminste gaf tot april jongstleden.

De hierboven vernoemde premies dragen effectief bij tot de activering van twee kwetsbare groepen. Maar ondanks de positieve houding van UNIZO ten opzichte van de VOP en de 50+ premie betreuren we dat er niet hard gewerkt is aan een Vlaams doelgroepenbeleid. Gelet op de roep voor regionalisering zou het logisch geweest zijn dat Vlaanderen hard zou gewerkt hebben aan een eigen doelgroepenbeleid. UNIZO stelt vast dat er tot op vandaag geen Vlaams arbeidsmarktbeleid voor bijzondere doelgroepen klaar ligt, en dit in schril contrast met de roep voor een eigen arbeidsmarktbeleid.

Onderwijs, opleiding en vorming

Terugkijkend op het onderwijsbeleid van de afgelopen vijf jaar denken we onmiddellijk aan de Vlaamse Kwalificatiestructuur, het Hoger Beroeps-onderwijs, het decreet leren en werken en de op de valreep neergelegde blauwdruk voor de hervorming van het secundair onderwijs. Allemaal thema's waar de fundamenten gelegd zijn en eerste stappen gezet zijn, maar waar we geen definitieve conclusies kunnen aan verbinden omdat het gaat over 'work in progress'.

Het decreet leren en werken wil de onderwijsvormen die gestoeld zijn op de combinatie van schoolbanken en werkvloer stimuleren en uit het

negatieve daglicht halen. De illusie dat één decreet het watersysteem zou stopzetten heeft niemand ooit gekoesterd en dus kunnen we het er over eens zijn dat het een stap in de goede richting is. Alleen betreurt UNIZO de onderwaardering van de werkcomponent binnen het deeltijds onderwijs. Uit de eerste cijfers blijkt dat het aantal leerlingen met een voltijdsengagement stijgt, maar dat het aantal waarbij de werkcomponent ook effectief met werk ingevuld is daalt. Kortom, er is een stijgend aantal leerlingen in een vervangend traject.

Nog meer dan het decreet leren en werken zijn de Vlaamse Kwalificatiestructuur en de blauwdruk secundair onderwijs een mogelijke rem op het watersysteem binnen het onderwijs en stimulans voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. De Vlaamse Kwalificatiestructuur vormt de vertaling van het 'European Qualification Framework' en wordt daardoor ook minder origineel dan het op het eerste zicht klinkt. De kwalificatiestructuur erkent naast onderwijscompetenties ook beroepscompetenties en dit is voor UNIZO een hele stap vooruit. Onderwijs is vanaf nu niet meer het enig zaligmakend traject om uw competenties te bewijzen. Bovendien moeten leerlingen van technische en beroepsrichtingen naast onderwijscompetenties ook duidelijke arbeidsmarktgerichte beroepscompetenties behalen. Voor dit luik van de kwalificatiestructuur willen we de minister van onderwijs een positieve vermelding geven op zijn rapport.

Deze positieve vermelding zou de minister ook gekregen hebben voor zijn Hoger Beroepsonderwijs (HBO), ware het niet dat het nog voor de invoering weer uitgehold werd. De duidelijkheid die HBO moest bieden is afgegleden in de onduidelijkheid van HBO en Se-N-Se.¹ De restyling van de arbeidsmarktgerichte specialisatiejaren na het secundair onderwijs, beter bekend als 7de specialisatiejaren, blijft beperkt tot een opsmukoperatie. De duidelijke keuze die aangekondigd waren en waar UNIZO naar uitkeek zijn achterwege gebleven. Voor UNIZO zijn HBO en Se-N-SeE gemiste kansen waarvoor geen herkansingen bestaan.

Aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt

Minister van werk, onderwijs en opleiding, het klonk goed in de oren, maar heeft dit de werelden

van werk, onderwijs en opleiding dichter bij elkaar gebracht? Deze vraag is moeilijk te beantwoorden en de lange termijn zal uitsluitend moeten brengen, maar niets wijst er vandaag op dat de veel besproken kloof tussen onderwijs en opleiding enerzijds en werk anderzijds gedicht is. En toch zijn er volgens UNIZO belangrijke stappen gezet, we denken dan bijvoorbeeld aan de competentieagenda en de kwalificatiestructuur. Op beleidsniveau is er een fundament gelegd, maar op het niveau van de individuele school of scholengemeenschap en onderneming merkt men daar vandaag nog maar weinig van. Vanuit UNIZO kunnen we dan ook moeilijk zeggen dat de combinatie van de beleidsdomeinen een radicale koerswijziging van het beleid heeft teweeggebracht, maar we zijn er van overtuigd dat er belangrijke stappen zijn gezet.

De competentieagenda 2010

Tot slot willen we ook terug blikken op de competentieagenda 2010. De competentieagenda doorkruist de voorgaande punten en tegelijk draagt hij ook bij tot de realisatie er van. Met de ondertekening van de competentieagenda is de minister er in geslaagd om een breed partnerschap met onderwijs en de sociale partners op te zetten. Door de creatie van een gemeenschappelijk doel werd er gezamenlijk gewerkt aan doelstellingen waar men het anders niet over eens zou geraken. Bovendien is het samenbrengen van onderwijs- en arbeidsmarktactoren een belangrijke stap in de richting van de uitdagingen van de toekomst.

De toekomst: meer van dat of toch maar van nul

Kijken naar het verleden heeft geen zin als men er geen lessen uittrekt voor de toekomst. De fundamentele vraag is: meer van dat of wijzigen we het beleid? En als we het beleid wijzigen op welke punten moet het dan gewijzigd worden? Enerzijds moeten we rekening houden met een gewijzigde arbeidsmarkt realiteit op korte termijn, maar anderzijds weten we uit de vele studies dat de krapte op de arbeidsmarkt op lange termijn een feit is. Dit vraagt een gedifferentieerde aanpak, een aanpak met een lange termijn en een korte termijn benadering.

Regionalisering

Het is bijna een cliché om een regionaliseringseis naar voor te brengen wanneer men spreekt over de volgende Vlaamse legislatuur, maar op vlak van arbeidsmarktbeleid gaat het niet over nog meer bevoegdheden op zich, maar eerder over meer efficiëntie en effectiviteit. Het bundelen van de arbeidsmarktbevoegdheden, bemiddeling, controle en sanctionering is voor UNIZO een noodzakelijke voorwaarde om verder te gaan op de ingeslagen weg. Via een coherent beleid kan Vlaanderen zijn eigen activeringspolitiek uitzetten met oog voor de specifieke kenmerken en problemen van de Vlaamse arbeidsmarkt.

Toch is UNIZO niet blind voor mogelijke problemen op vlak van interregionale mobiliteit. Daarom pleiten we ervoor om de bestaande initiatieven in kader van interregionale mobiliteit, zoals de gezamenlijke teams VDAB-FOREM, verder te zetten en te verdiepen. Deze intense samenwerkingen zullen op termijn betere successen boeken dan het kunstmatig in leven houden van een federale poot.

En als sluitstuk van de Vlaamse bevoegdheden ziet UNIZO de controle op beschikbaarheid. Om de sluitende aanpak zo efficiënt mogelijk te kunnen toepassen moet Vlaanderen over de nodige beleidsinstrumenten kunnen beschikken. Vandaag is de bevoegdheid controle op beschikbaarheid nog een federale bevoegdheid, wat voor UNIZO niet logisch is. UNIZO vraagt aan de nieuwe minister van werk om de opdracht van de regionale bemiddelingsdiensten uit te breiden met controle op beschikbaarheid. Hiervoor is geen volgende stap in de staatshervorming nodig, dit kan binnen het federaal kader van samenwerkingsakkoorden met en tussen gewesten.

Werk, werk en werk

Sinds de herfst van 2008 zijn de werkloosheidscijfers in Vlaanderen terug aan het stijgen en daalt het aanbod van vacatures. Hoe lang deze afkoeling van de arbeidsmarkt nog zal duren en vooral wat de impact ervan is, is zeer moeilijk te voorspellen. Toch moeten we lessen trekken uit het nabije en verre verleden. De volgende Vlaamse minister van werk moet de ingeslagen weg van de sluitende aanpak

en de activering volhouden. Voor UNIZO betekent dit dat er geen sprake kan zijn van een verlenging van de termijnen die VDAB momenteel hanteert.²

Daarnaast vraagt UNIZO een verderzetting van de uitbouw van de dienstverleningen voor werkenden en het uitbouwen van de dienstverleningen aan ondernemer en kandidaat-ondernemers. Voor UNIZO betekent dit allerminst dat VDAB alles zelf moet aanbieden, maar wel dat VDAB de regierol op zich neemt. Hierdoor kan de markt van private spelers verder groeien en volwassen worden. Nog meer dan vandaag zal de Vlaamse minister van werk moeten werken aan de uitbouw en verdieping van de regisseursfunctie van VDAB.

Een goedwerkende publieke arbeidsbemiddelaar en private bemiddelingsmarkt is geen garantie op een naadloze aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Daarom is het van belang dat Vlaanderen werk maakt van een eigen doelgroepenbeleid. Men hoeft daarvoor niet te wachten op de regionalisering van de arbeidsmarktbevoegdheden, maar met de reeds beschikbare hefboomen kan men al aan de slag. Voor UNIZO moet dit doelgroepenbeleid gestoeld zijn op de afstand tot de arbeidsmarkt en bovendien moet het beleid flexibel kunnen inspelen op wisselende trends op de arbeidsmarkt.

Opstap naar de arbeidsmarkt door opleiding en stage

Naast een sluitende aanpak en ondersteunende maatregelen beschikt Vlaanderen over ook andere tools om de drempel naar de arbeidsmarkt te verlagen. UNIZO vindt het belangrijk dat werkzoekenden, met de juiste kennis en attitude op de arbeidsmarkt komen. Daarvoor moet de volgende minister van werk nog meer inzetten op maatregelen zoals een Individuele Beroepsopleiding (IBO). Via een IBO kan een werkzoekende vandaag zijn beroepstechnische competenties en kennis van het Nederlands aanscherpen terwijl hij aan het werk is. Voor UNIZO moet dit uitgebreid worden met het aanleren van de juiste attitudes. Concreet vragen we om een IBO nog meer op maat van de werkzoekende en het bedrijf te maken. De ene werkzoekende moet zijn technische vaardigheden wat aanscherpen en de ander moet werken aan zijn

attitude of de kennis van het Nederlands. Het is voor UNIZO dan ook vanzelfsprekend dat een IBO maatwerk is.

De overgang naar het beroepsleven is niet alleen moeilijk voor een deel van de werkzoekenden maar ook voor jongeren na hun studies. Volgens UNIZO kunnen stages daarbij helpen. Een verplichte stage voor alle leerlingen en studenten vormt dan ook een belangrijk onderdeel van een arbeidsmarktgericht onderwijs. Goede stages kunnen bijdragen tot een betere integratie van jongeren op de arbeidsmarkt, maar ook van een bewustere studiekeuze in het hoger en universitair onderwijs.

Competentieagenda BIS

UNIZO vraagt aan de nieuwe minister om de leiding te nemen bij de opmaak van de Competentieagenda BIS. De nieuwe competentieagenda moet nog meer dan de huidige de samenwerking tussen onderwijs- en arbeidsmarktactoren benadrukken. Voor ons is het duidelijk dat deze competentieagenda de brug moet maken naar 2020 om zo de link te maken met Vlaanderen in Actie en de doelstellingen van het Pact 2020.

Minister van Werk en Sociale economie

De combinatie van de bevoegdheidsdomeinen werk, onderwijs en opleiding heeft UNIZO niet kunnen bekoren. De bevoegdheidsdomeinen verdienen een volwaardige en voltijdse minister. Daarom geeft UNIZO de voorkeur aan een combinatie werk en sociale economie, zoals voorzien in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid van de Vlaamse Overheid. Dit betekent evenwel niet dat we van oordeel zijn dat de beide bevoegdheidsdomeinen strikt gescheiden moeten zijn. In het kader van de verdere uitwerking van onder meer de Vlaamse Kwalificatiestructuur is er een duidelijke nood aan

een afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, maar de aflopen legislatuur heeft ons geleerd dat één minister op dit vlak ook geen garantie biedt.

Voor UNIZO is een koppeling van werk en sociale economie belangrijk met het oog op de uitbouw van een Vlaams doelgroepenbeleid en het doorbreken van de schotten tussen het normaal economisch circuit en de sociale economie. Een Vlaams arbeidsmarktbeleid moet met één stem spreken en mag geen onderscheid maken op basis van de doelgroep.

De minister van werk en sociale economie, of beter gezegd de minister van werkgelegenheid, zal niet alleen moeten afstemmen met zijn of haar collega van onderwijs, maar ook met de collega minister van economie. Deze drie ministers zullen samen moeten werken om de doelstellingen van het Pact 2020 en de Competentieagenda BIS te realiseren.

De minister van werk en sociale economie zal door UNIZO beoordeeld worden op basis van de reeds in het verleden afgesproken doelstellingen. De minister zal geslaagd zijn als de werkzaamheidsgraad van 70% wordt overschreden en het bijzonder de werkzaamheidsgraad van vijftigplussers significant gestegen is. Daarnaast zal UNIZO de minister positief beoordelen op de uitbouw van een Vlaams arbeidsmarktbeleid voor aandacht is voor werkzoekenden, werkenden, werkgevers en zelfstandig ondernemers.

Bjorn Cuyt
UNIZO

Noten

1. Secundair na secundair.
2. Eerste gesprek binnen de eerste drie maanden bij een -25 jarige kortgeschoolde werkzoekende.